

УДК 377.8

Замфереско Олена Вікторівна*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності***АКТУАЛЬНІСТЬ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХІДУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ**

У статті висвітлені методологічні аспекти підготовки майстрів ресторанного обслуговування до підприємницької діяльності у вищому професійному училищі. Обґрунтовано доцільність застосування аксіологічного підходу, який передбачає утвердження системи особистісних і професійних цінностей майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у вищих професійних училищах. Проаналізовано професійні та особистісні якості сучасного майстра ресторанного обслуговування, які необхідно формувати у майбутніх фахівців цього профілю для успішної підприємницької діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, вище професійне училище, аксіологічний підхід, підприємницька діяльність, майстер ресторанного обслуговування, професійні та особистісні якості.

Сьогодні в Україні відбувається перегляд прерогатив щодо професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому професійному училищі (ВПУ) для ресторанної справи, які мають бути готовими до підприємницької діяльності, або підприємництва. Україна належить до країн, де сучасні заклади ресторанного господарства (ЗРГ) стрімко розвиваються, збільшується їх кількість, зростає конкуренція у боротьбі за клієнта.

Процеси, що відбуваються в ресторанній галузі, актуалізують проблему підвищення якості професійної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у ВПУ, зокрема до підприємницької діяльності. Це визначає одне з нагальних завдань професійно-технічної освіти, яке полягає в озброєнні учнів глибокими та міцними професійними знаннями, вміннями і навичками, які забезпечать якісне виконання професійних дій, пов'язаних із обслуговуванням, торгівлею та підприємництвом у ресторанній галузі. Тобто, мова йде про формування підприємницької компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування, яка дасть змогу підготувати конкурентоспроможних фахівців для ЗРГ [14]. Кожний ресторатор-підприємець, який прагне розвивати свій бізнес й досягти успіху, намагається найняти на роботу фахівців із високим рівнем професійної компетентності [8, с. 119]. Кваліфікований майстер ресторанного обслуговування має бездоганно виконувати свої посадові обов'язки, гнучко реагувати на вимоги клієнтів, враховувати їхні особливості й очікування, у такий спосіб забезпечуючи стабільний прибуток і добру репутацію закладу.

Важливими чинниками професійного становлення особистості є її цінності та ціннісні орієнтації, оскільки впливають на мотиваційну сферу майбутнього фахівця і, відповідним чином, проєктуються на розвиток його професійно важливих якостей [15, с. 69]. Зважаючи на це, зазначимо, що чітку орієнтацію на майбутнє у підприємницькій діяльності майбутнього майстра ресторанного обслуговування забезпечить аксіологічний підхід до його підготовки у ВПУ.

Теоретичні засади аксіологічного підходу в освіті, в тому числі професійно-технічній, обґрунтовані та розвинуті у працях М. М. Бахтіна [2], І. Д. Беха [4], І. А. Зязюна [10], М. С. Кагана [11], В. О. Сластьоніна [17] та ін. У них окреслюються функції цінностей в життєдіяльності людини, значущість їх впливу на поведінку і прийняття рішень у професійній діяльності, наголошується, що базуючись на категорії цінностей, аксіологічний підхід дає змогу з'ясувати якості й властивості предметів, явищ, процесів, здатних задовольнити потреби окремої особистості та певного суспільства, а також ідеї та спонукання у вигляді норми та ідеалу [18].

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні актуальності застосування аксіологічного підходу у професійній підготовці майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до

підприємницької діяльності, який дозволить удосконалити та модернізувати освітній процес у ВПУ на ціннісних засадах.

У професійно-технічній освіті аксіологічний підхід (ціннісно-орієнтаційний) спрямований на підготовку висококваліфікованого робітника, особистості з високим рівнем культури, моралі та відповідальності. Він дає змогу сформулювати ціннісне ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності та розглядати їх як креативних особистостей, що працюють з високою та стабільною продуктивністю і володіють належними професійно важливими якостями [6, с. 42].

Аксіологія за філософськими словниками (грецьк. *Axia* – цінність, *logos* – слово, вчення) визначається як: філософське дослідження природи цінностей [16, с. 54], [1, с. 30]; філософська дисципліна, що займається дослідженням цінностей, які змістовно утворюють основу людського буття, спрямовують і мотивують людське життя, діяльність і конкретні дії та вчинки [13, с. 9], [9]; учення про природу моральних, естетичних та інших цінностей, їх зв'язок між собою, із соціальними, культурними чинниками та особистістю людини [5, с. 11].

Центральним поняттям аксіології є цінності, які відтворюються і реалізуються в культурі особистості (ієрархія життєвих і професійних цінностей, їх вплив на процес розвитку і саморозвитку особистості). І. Д. Бех зазначає, що цінності – це синтез знань, почуттів, потягів і дій, що посідають важливе місце в загальній структурі особистості та сприяють визначенню життєвих позицій [3]. Тобто, категорія «цінність» може відображати як явище зовнішнього світу (предмет, явище, подія, вчинок), так і факт його усвідомлення (ідеал, образ, наукова концепція) [12, с. 14]. У Педагогічному словнику С. У. Гончаренка поняття «ціннісні орієнтації» тлумачиться як «вибіркова, відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей» [7, с. 356]. У процесі професійної підготовки майбутнього майстра ресторанного обслуговування вони впливають на мотиваційну сферу учнів ВПУ, сприяють формуванню їхніх ціннісних орієнтацій та преференцій.

Слід зазначити, що кожній професії властива певна сукупність цінностей, специфічних для кожного виду діяльності. Серед них особливо значущими є ті, що визначають ставлення особистості майбутнього фахівця до цієї діяльності, мотивацію щодо отримання професії, рівень усвідомлення потреб досягнення, саморозвитку й самореалізації тощо. В. О. Сластьонін виокремив низку загальних цінностей, що впливають на вибір професії і ставлення до неї, а також на мотиви участі людини у професійній діяльності:

- зміст професійної діяльності, зумовлений можливістю самореалізації особистості (відповідність інтересам і здібностям, творчість у праці, можливість самовдосконалення);
- суспільна значущість професії, що визначається її результатами (корисність людям і суспільству);
- суспільна оцінка трудової діяльності, соціальний статус професії (повага тих, хто оточує, суспільне визнання);
- ціннісне ставлення до умов і режиму праці: соціально-економічне (характер праці, винагорода за неї), морально-психологічне (можливості міжособистісного спілкування, досягнення успіхів, професійне зростання) тощо [17, с. 61].

Застосування аксіологічного підходу у професійній підготовці майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до підприємницької діяльності передбачає зорієнтованість освітнього процесу у ВПУ на формування у майбутніх фахівців загальнолюдських і професійних якостей, що характеризують їхнє ставлення до себе передусім як до суб'єкта фахової діяльності. У процесі навчання у ВПУ це ставлення значною мірою впливає на мотиваційну сферу учнів та відповідним чином проектується на їхній особистісний розвиток у професійної діяльності. Урахування цих особливостей у професійній підготовці майбутніх майстрів ресторанного обслуговування сприяє вдосконаленню їхніх компетентностей відповідно до напрямів підприємницької діяльності в закладах ресторанного господарства.

Отже, з позицій аксіологічного підходу підприємницьку діяльність майстрів ресторанного обслуговування можна розглядати як систему цінностей, що регулюють їхній професійний і особистісний розвиток. Професійні цінності нерозривно пов'язані з ідеями

гуманізму. Застосування аксіологічного підходу у підготовці майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до підприємницької діяльності передбачає передусім виховання гуманістичного типу особистості, що передбачає усвідомлення і прийняття майбутнім майстром ресторанного обслуговування гуманістичних ідеалів, прагнення до постійного самовдосконалення. У зв'язку з цим важливими аксіологічними чинниками успішної підприємницької діяльності майстра ресторанного обслуговування вважаємо такі професійно значущі якості:

- прагнення досягти суттєвих результатів у підприємницькій діяльності в галузі ресторанного господарства;
- ґрунтовне володіння професійними, зокрема підприємницькими, компетентностями й усвідомлення необхідності постійного їх вдосконалення;
- творче ставлення до підприємницької діяльності в ресторанній галузі як особистісної і професійної цінності;
- прийняття як цінностей норм професійної етики тощо.

Аксіологічний підхід становить методологічне підґрунтя дослідження підготовки майбутніх фахівців ресторанної галузі до підприємницької діяльності у ВПУ і забезпечує можливість системного вивчення цього процесу через їхнє ціннісне ставлення до змісту і результатів своєї праці. У контексті цього підходу особистість майбутнього майстра ресторанного обслуговування розглядається в його навчальній і майбутній професійній діяльності. Він спрямований також на формування професійно-особистісної готовності випускників ВПУ до підприємницької діяльності в галузі ресторанного господарства, яка передбачає володіння належним рівнем професійної компетентності, як у сфері обслуговування, так і підприємництва.

Цілеспрямоване застосування аксіологічного підходу у професійній підготовці майстрів ресторанного обслуговування до підприємницької діяльності у ВПУ дасть змогу поглибленого вивчення загальнолюдських і професійних, цінностей, з'ясувати їх вплив на сутність, зміст і структуру підприємницької компетентності учнів, і на цій основі обґрунтувати педагогічні умови її формування та розробити методику їх реалізації в освітньому процесі ВПУ.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. П. Філософія освіти в Україні: стан проблеми та перспективи розвитку / В. П. Андрущенко, В. С. Лутай // Наукові записки АН ВШ України – 2004. – Вип. 6. – с. 59-71.
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Михаил Михайлович Бахтин: [Примеч. С. С. Аверинцева, С. Г. Бочарова]; 2-е изд. – М.: Искусство, 1986. – 444 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: наукове видання / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. – К.: Либідь, 2003. – Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технічні засади. – К.: Либідь, 2003 – 280 с.
5. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання – нова освітня філософія / І. Д. Бех // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 1. – С. 17.
6. Віндюк А. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з готельно-курортної справи в умовах ступеневої освіти: теорія та методика: монографія / А. В. Віндюк. – Запоріжжя: КПУ, 2011. – 340 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
8. Долгопол О. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців сфери ресторанного обслуговування / Олена Долгопол // Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 11. – С. 119-123.
9. Ефимова Е. М. Аксиологический подход как методологическая основа формирования социальной устойчивости профессионала [Электронный ресурс] / Е. М. Ефимова. – 2012. – Режим доступа: <http://www.sgu.ru/files/nodes/63395/Efimova.pdf>
10. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К.: МАУП, 2000. – 312 с.
11. Каган М. С. Философская теория ценности / М. С. Каган. – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 205 с.
12. Казакина М. Г. Ценностные ориентации школьников и их формирование в коллективе: учеб. пособие к спецкурсу / М. Г. Казакина. – Л.: Ленингр. гос. пед. ин-т, 1989. – 154 с.
13. Кострюков С. В. Формування демократичних цінностей студентської молоді в трансформаційний період: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.10 / С. В. Кострюков. – К.: – 2004. – 17 с.
14. Павлов Ю. О. Формування професійної компетентності фахівців ресторанного сервісу. – К.: АЛВІЯ, 2013. – 417 с.
15. Руденко Л. А. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах: монографія / Лариса Анатоліївна Руденко. – Львів: Піраміда, 2015. – 343 с.
16. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс / В. Г. Скотний. – К.: Знання України, 2005. – 576 с.
17. Слостенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, Г. И. Чижакова. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.
18. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності [Електронний ресурс] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – Режим доступу: <http://www.kandidatnauk.com/infot.php?idd=4&id2=20>.